

Spor Lisesi ve Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Spora Bağlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Mehmet Denктаş¹

İbrahim Bülent Fişekçioğlu²

Özet

Bu çalışma ile spor lisesi ve spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin spora bağlılık düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma için etik kurul onayı alınmıştır. Araştırma gurubunu Konya spor lisesinden 215, Selçuk üniversitesi spor bilimleri fakültesinden 289 toplamda 504 sporcu öğrenci oluşturmaktadır. Verilerin elde edilmesinde kişisel bilgi formu ve Guillen ve Martinez-Alvarado (2014) tarafından geliştirilen Kayhan vd. (2020) Türkçe uyarlamasını yapılan spora bağlılık ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler ilk olarak SPSS 25.0 paket programına yüklenip varyans ve homojenlikleri test edilmiş, ikili karşılaştırmalarda Independent sample t testi, çoklu karşılaştırmalarda One Vay Anova testi ve farklılıkları belirlemek için Tukey testi kullanılmıştır. Yapılan istatistiki analizler sonucunda spor lisesi ve spor bilimleri fakültesi öğrencilerin cinsiyet, yaş ve öğrenim durumuna bağlı olarak spora bağlılık puan ortalamalarında anlamlı bir değişim bulgulanmamıştır ($p > 0.05$). Katılımcıların branş faktörüne bağlı olarak spora bağlılık değerlerinde istatistiki olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Takım sporu yapan bireylerin, bireysel spor yapanlara göre daha yüksek puan ortalamalarına sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmaya katılan bütün öğrencilerin spora bağlılık puan ortalamaları göz önüne alındığında, hem spor lisesi hem de spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin spora bağlılıklarının derecelerinin yüksek olduğu düşünülmektedir.

1 Selçuk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, denktasmehmet42@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0001-8205-8764

2 Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, bfisekcioglu@selcuk.edu.tr,
ORCID ID: 0000-0001-8356-4001

1. Giriş

Spor liseleri, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren ve genç sporcuların yetişmesi, sportif anlamda gerekli bilgi ve becerilerin edinmesi, ilgi ve ihtiyaçlar dahilinde eğitim-öğretim görmeleri ve spor ortamındaki gelişmeleri takip ederek, Türk sporunun belli aşamalar kaydederek dünyadaki yerini alması için kurulan kurumlardır. Spor liseleri, Türk eğitim sistemi içerisinde beden eğitimi alanında öğrenim görmek isteyen öğrenciler için, özel yetenek sınavı sonucunda alınan puan ile kazanılan bir kurumdur (Şentürk, 2016). Sporun bireylerin fiziksel ve psikolojik sağlığına birçok olumlu etkisi olduğu aktarılmıştır (Özsarı vd., 2023). Bunun yanında çeşitli sportif müsabakalara katılan bireyler duygularını, enerjilerini dışa vurarak ifade etmektedirler (Kara vd., 2023). Spor bilimleri, fiziksel aktivitelerin insan sağlığını fiziksel, zihinsel ve sosyal olarak nasıl etkilediğini araştıran bir bilim alanıdır. Bu nedenle sportif faaliyetlere bağlılık göstermenin önemli olduğu vurgulanabilir.

İnsanlar için bağ kurmak yeme-içme kadar önemli bir ihtiyaçtır (Çakar, 2020). Bağlılık denilince ilk olarak akla gelen kişilerin birine veya bir şeye karşı yakınlık duymaları, saygı, sevgi göstermeleridir. Türk Dil Kurumuna göre ise bağlılık, “birine karşı sevgi ve saygı ile yakınlık duyma ve gösterme” olarak tanımlanmaktadır. Lonsdale vd. (2007) spora bağlılığı şu şekilde tanımlamaktadırlar: Sporcuların spor ortamında yapmış oldukları çaba, enerjik olma ve mutluluk duyma gibi etkenlerin sürekli ve tutarlı bir şekilde devamlılığının sağlanmasıdır. Sporun birleştirici ve bütünleştirici etkileri düşünüldüğünde (Özsarı ve Fişekçioğlu, 2023) spora katılım sağlamak ve başarılı olabilmek için gerekli olan faktörlerden bir tanesi yapılan spora kararlı bir şekilde devamlılık sağlamaktır. Spor bilimi ve spor psikolojisi alanındaki gelişmeler sporcu bağlılığını ön plana çıkarmaktadır. Sporda başarıya ulaşmak için düzenli antrenman programlarının yanında sporda sürekliliği sağlayan spora bağlılık kavramının da incelenmesi gerekmektedir. Nitekim yüksek öz-kararlılığın spora bağlılığı desteklediği, düşük öz-kararlılığın ise spor bağlılığı azalttığı tespit edilmiştir (Zahariadis vd., 2006). Yapılan bu çalışma ile de spor lisesi ve spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin spora olan bağlılık seviyelerinin tespit edilerek alana katkı sağlanması amaçlanmıştır.

2. Yöntem

Çalışma nicel araştırma yönteminden tarama modeline göre hazırlanmıştır. Tarama modelleri şuan var olan veya geçmişte yaşanmış bir

durumu betimleyen bir yöntemdir. Ayrıca çalışmaya konu olan birey, olay ve nesnelere olduğu gibi ortaya koyan bir yaklaşımdır (Karasar, 2009).

2.1. Evren ve Örneklem

Çalışmamızın evrenini 2023/2024 eğitim öğretim yılında spor lisesi ile spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrenciler oluştururken örnekleme ise Selçuk üniversitesi spor bilimleri fakültesi öğrencileri (289 kişi) ile Konya spor lisesinde öğrenim gören (215 kişi), 184 kadın 320 erkek toplamda 504 öğrenciden oluşmaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından oluşturulan yaş, cinsiyet, okul türü ve branş olmak üzere toplam dört sorudan oluşan bir formdur.

2.2.2. Spora Bağlılık Ölçeği

Guillen ve Martinez-Alvarado (2014) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçeye uyarlanması Kayhan vd. (2020) tarafından yapılmıştır. Ölçek iki alt boyut toplam 10 maddeden oluşmaktadır. Maddeler 1= Hiçbir Zaman, 7=Her Zaman şeklinde derecelendirilmektedir.

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması için ilk olarak Selçuk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırma Etik Kurulundan gerekli izinler alınmıştır. (Evrak Tarih ve Sayı: 06.12.2023-E.650922). İlk olarak katılımcılara ölçek hakkında bilgi verilmiş ve katılımcılar tamamen gönüllü olarak çalışmaya katılmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Elde edilen veriler öncelikle Microsoft Excel'e tek tek girilmiş daha sonra IBM SPSS 25.0 paket programa aktarılmıştır. Eksik veya hatalı veriler analiz dışı tutulup varyans ve homojenlikleri test edilmiştir. Test sonucunda verilerin homojen olduğu, İkili karşılaştırmalarda Independent sample t testi, çoklu karşılaştırmalarda One Way Anova testi ve farklılıkları tespit etmek için Tukey testi kullanılmıştır. Verilerin yorumlanmasında $p < 0.05$ anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır.

3. Bulgular

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyet faktörüne bağlı olarak spora bağlılık değerleri

Cinsiyet	N	%	X	Ss	T	P
Kadın	184	36,5	5,90	1,24		
Erkek	320	63,5	6,02	1,15		
Toplam	504	100	5,96	1,19	-1,041	,298

Katılımcıların cinsiyet faktörüne bağlı olarak spora bağlılık değerlerinde herhangi bir değişimin olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0.05$).

Tablo 2. Katılımcıların yaş faktörüne bağlı olarak spora bağlılık değerleri

Yaş	n	%	X	Ss	F	P
13-17 arası	209	41,5	6,07	1,24		
18-22 arası	258	51,2	5,89	1,16		
23-27 arası	35	6,9	6,01	,987		
28 ve üzeri	2	0,4	6,20	,282		
Toplam	504	100	5,98	1,19	,937	,423

Katılımcıların yaş faktörüne bağlı olarak spora bağlılık değerlerinde herhangi bir değişimin olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0.05$).

Tablo 3. Spor lisesi ve spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören katılımcıların spora bağlılık değerleri

Okul	N	%	X	Ss	T	P
Spor lisesi	215	42,7	6,07	1,25		
Spor bilim	289	57,3	5,91	1,13		
Toplam	504	100	5,99	1,19	-1,455	1,40

Spor lisesi ve spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören katılımcıların spora bağlılık değerlerinde herhangi bir değişim tespit edilmemiştir ($p > 0.05$). Ancak hem spor lisesinde hem de spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin spora bağlılık puan ortalamalarının çok yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Katılmцuların branş faktörüne bağlı olarak spora bağlılık değerleri

Branş	n	%	X	Ss	F	P
Takım spor	272	54,0	6,25 ^a	,997		
Bireysel spor	196	38,9	5,71 ^b	1,31		18,41
Branş yok	36	7,1	5,34 ^c	1,26	000*	
Toplam	504	100	5,76	1,19		

$p < 0,05$; Gruplar: a: takım sporu, b: bireysel spor, c: branşı yok

Katılmцuların branş faktörüne bağlı olarak spora bağlılık değerlerinde istatistiki olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Gruplar arası farklılık incelendiğinde takım sporu yapan bireylerin, bireysel spor ve branşı olmayanlara göre daha yüksek puan ortalamalarına sahip olduğu tespit edilmiştir.

4. Tartışma Sonuç

Bu çalışma ile spor lisesi ve spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin spora bağlılık düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Yapılan istatistiki analizler sonucunda cinsiyet değişkenine bağlı olarak spora bağlılık değerlerinde anlamlı bir değişimin olmadığı tespit edilmiştir. Spor lisesi ile spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin puan ortalamalarının yüksek ve birbirine yakın olduğu görölmektedir (Tablo 1). Çalışmamıza paralel olarak Yamaner (2019) spor bilimleri fakültesi öğrencilerine yaptığı çalışmada kadın ve erkek puan ortalamalarının bir birine yakın olduğunu bildirmiştir. Peke (2020) oryantiring sporcularına yaptığı çalışmada cinsiyetler arası spora bağlılık değerlerinde herhangi bir farklılığın olmadığını tespit etmiştir. Siyahtaş ve ark (2020) takım sporları ve bireysel spor yapan bireylerin spora bağlılık değerlerinin bir birine yakın olduğunu bildirmektedir. Kangotan (2020), Fawver ve ark (2020) yaptıkları çalışmada cinsiyet faktörüne bağlı olarak spora bağlılık değerlerinde farklılığın olmadığını tespit etmişlerdir. Ayrıca Kelecek ve Göktürk (2017), Sivrikaya ve Biricik (2019) yaptıkları çalışmada kadın sporcuların spora bağlılık puan ortalamalarının erkek sporculardan daha yüksek olduğunu, kadın sporcuların erkeklere oranla spora daha çok bağlı olduklarını tespit etmiştir. Yapılan çalışmalarda farklı sonuçların çıkması örneklem gurubunun farklı olmasından kaynaklandığı düşünölmektedir.

Spor lisesi ve spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin yaş faktörüne bağlı olarak spora bağlılık puan ortalamalarında herhangi bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 2). Uzgun ve ark (2021) rekreasyonel koşuculara yaptığı çalışmada yaş faktörüne bağlı olarak spora bağlılık değerlerinde herhangi bir farklılığın olmadığını bildirmiştir. Madak ve ark (2021)

tekvando sporcularına yaptığı çalışmada yaş faktörüne bağlı olarak spora bağlılık değerlerinde herhangi bir farklılığın olmadığını tespit etmişlerdir. Çalışmamıza katılan öğrencilerin yaşları birbirine yakın olması spora bağlılık puanlarının da birbirine yakın olmasına sebebiyet verdiği düşündürmektedir. Can ve Kızılet (2021) düzenli olarak spor yapan bireylere yaptıkları çalışmada 18-25 yaş grubundaki bireylerin spora bağlılıkları 46-55 yaş grubuna oranla daha yüksek olduğunu bildirmiştir. Ayrıca Johnson (2017) yaptığı çalışmada yaş ile spora bağlılığın negatif yönlü olduğunu, yaş ilerledikçe spora olan bağlılığın azaldığını bildirmiştir.

Spor lisesi ve spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören katılımcıların spora bağlılık değerlerinde herhangi bir değişim tespit edilmemiştir. Her iki öğrenci gurubunun da spora bağlılık puan ortalamalarının çok yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 3). Spor lisesi ve spor bilimleri fakültesinde uygulamalı spor derslerinin olması, bireylerin spora bağlılık değerlerinin yüksek çıkmasına sebep olduğu düşünülmektedir. Uzgur (2020) ve Madak ve ark (2021) yaptıkları çalışmada eğitim durumları ilkokul, ortaokul, lise, üniversite olan öğrencilerin spora bağlılık değerlerinde herhangi bir değişimin olmadığını tespit etmiştir. Ayrıca Yerlikaya (2019) bisiklet sporcularına yaptığı çalışmasında; Üniversite okuyan sporcuların ortaöğretimde okuyan sporculara oranla daha yüksek spora bağlılığa sahip olduğunu tespit etmiştir.

Katılımcıların branş faktörüne bağlı olarak spora bağlılık değerlerinde istatistiki olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p < 0,05$ Tablo 4). Guruplar arası farklılık incelendiğinde takım sporu yapan bireylerin bireysel spor ve branşı olmayanlara göre daha yüksek puan ortalamalarına sahip olduğu görülmektedir. Takım sporlarında birlik ve beraberliğin olması aynı zamanda bağlılığı da güçlendirdiği düşünülmektedir. Somoğlu ve ark (2023) yaptıkları çalışmada, çalışmamıza paralel olarak takım sporu yapan bireylerin daha çok spora bağlı olduklarını bildirmiştir. Sivrikaya ve Biricik (2019), Siyahtaş ve ark (2020) yaptıkları çalışmada çalışmamızın aksine bireysel spor yapan bireylerin takım sporu yapan bireylerden daha çok spora bağlı olduklarını bildirmişlerdir. Güney ve ark (2021) yaptıkları çalışmada takım sporu ve bireysel spor yapma durumuna göre spora bağlılık değerlerinde herhangi bir değişimin olmadığını bildirmiştir.

Sonuç olarak; spor lisesi ve spor bilimleri fakültesi öğrencilerin cinsiyet, yaş ve öğrenim durumuna bağlı olarak spora bağlılık puan ortalamalarında herhangi bir değişim bulunmazken takım sporu yapan bireylerin bireysel spor yapan bireylere göre spora daha çok bağlı oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmaya katılan bütün öğrencilerin spora bağlılık puan ortalamalarının çok yüksek olduğu, hem spor lisesi hem de spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin spora bağlı oldukları görülmektedir.

Kaynaklar

- Çakar, A. (2020). Bağlılık mı bağımlılık mı? İlişkilerde bağlılıkların düzeyi üzerine düşünme. Erişim adresi: [http://yedikulepsikiyatrimerkizim.com/bagl%C4%B1%C4%B1kbag%C4%](http://yedikulepsikiyatrimerkizim.com/bagl%C4%B1%C4%B1kbag%C4%BA)
- Can, E., & Kızılet, A. (2021). Düzenli olarak antrenman yapan bireylerin spor salonlarına yönelik hizmet kalitesi algılarının spora bağlılığa etkisi. *Spor Eğitim Dergisi*, 5(3), 87-97.
- Guillen F. & Martinez Alvarado, J.R. (2014). The Sport Engagement Scale: An Adaptation of the Utrecht Work Engagement Scale (UWES) for the Sports Environment. *Universitas Psychologica*, 13(3), 975-984.
- Güney, L. G., Uzun, M., & İmamoğlu, O. (2021). Spora bağlılığın değişik faktörlere göre araştırılması. VI. International European Conference on Social Sciences Proceedings Book.
- Johnson, W.H. (2017). Sport specialization status and athlete burnout, engagement and motivation. The Masters of Sciences in Kinesiology, Sport and Exercise Psychology Option. East Carolina University.
- Kangotan, S. (2020). *Dövüş sporcularının mükenmeliyetçilik ve spora bağlılık düzeylerinin incelenmesi* (Master's thesis, Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- Kara, M., Özarsı, A., Kara, N. Ş., & Çetin, M. Ç. (2023). Sportmenlik ve affetme esnekliği: Genç karate sporcuları araştırması. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 11(29), 56-68. <https://doi.org/10.52528/genclikarastirmalari.1210491>
- Karasar, N. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemi, 20. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Kayhan, R. F., Bardakçı, S., & Caz, Ç. (2020). Spora bağlılık ölçeğini Türkçe'ye uyarlama çalışması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9(3), 2905-2922.
- Kelecek, S., & Göktürk, E. (2017). Kadın futbolcularda sporcu bağlılığının, sporcu tükenmişliğini belirlemedeki rolü, *Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(2), 162-173.
- Lonsdale, C., Hodge, K., & Jackson, S.A. (2007). Athlete engagement: II. development and initial validation of the athlete engagement questionnaire. *International Journal of Sport Psychology*, 38, 471-492.
- Madak, E., Kumartaşlı, M., Gülen, Ö., & Sönmez, H. O. (2021). Taekwondo sporcularının spora bağlılık düzeylerinin milli sporculuk durumları ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *The Online Journal Of Recreation And Sports*, 10(3), 1-17.
- Özarsı, A., Kara, M., Çetin, M.Ç. & Kara, N.Ş (2023). The relationship between sportsmanship and happiness (A research on martial arts athletes). *GSI*

- Journals Serie A: Advancements in Tourism, Recreation and Sports Sciences (ATRSS)*, 6(1): 248-258. <https://doi.org/10.53353/atrss.1134462>
- Özsarı, A., & Fişekçioğlu, İ. B. (2023). Spora yönelik tutum, sosyal güvende hissetme ve memnuniyet ilişkisi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 6(2), 658-669. <https://doi.org/10.38021/asbid.1155801>
- Peke, K. (2020). *Oryantiring katılımcularının spora bağlılıkları ve zihinsel dayanıklılıklarının incelenmesi* (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- Sivrikaya, M.H., & Bircik, Y.S. (2019). Milli takım düzeyindeki elit kayakçılarının sporcu bağlılık düzeylerinin incelenmesi. 2. Uluslararası Rekreasyon ve Spor Yönetimi Kongresi 26.
- Siyahtaş, A., Tükenmez, A. G. A., Avcı, Ö. G. S., Yalçınkaya, Ö. G. B., & Çavuşoğlu, S. B. (2020). Bireysel ve takım sporu yapan sporcuların spor bağlılık düzeylerinin incelenmesi. *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal* 6(34), 1310-1317.
- Somoğlu, M. B., Albayrak, A. Y., Öztaş, M., Taşkın, S., & Taşkın, S. (2023). Sporcuların yaralanma kaygılarının spora bağlılıklarına etkisi. *Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 148-162.
- Şentürk, H.E. (2016). Avrupa Birliği spor eğitimi temelinde Türkiye spor liselerinin işlevsellik açısından durum analizi. Doktora Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Uzgun, K., Pekel, H., & Aydos, L. (2021). Rekreasyonel koşucuların spora bağlılık düzeylerinin incelenmesi. *Aksaray University Journal of Sport and Health Researches*, 2(1).
- Yamaner, F., & Baskın, S. (2019). 11. Uluslararası Spor Camiası Sempozyumu Tam Metinleri. Elektronik Kitap.
- Yerlikaya, G. (2019). Bisikletçilerin sporcu bağlılıklarının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Zahariadis, P., Tzorbatzoudis, H., & Alexandris, K. (2006). Self-determination in sport commitment. *Percept Mot Skills*. 102(2):405-20. doi: 10.2466/pms.102.2.405-420.